

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Főszerkesztő és laptulajdonos:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	BUDAPEST VI., Érsek-utca 2. szám.
Felelős szerkesztő: ZELLIGER VILMOS.	Főmunkatársak: Cenner Lajos és Győrffy Lajos.	

TARTALOM: Mi a teendő? Dr. Gyürky Ödön. — A népiskolai nyelvtanításról. Juhay Antal. (Folytatás.) — Az osztatlan népiskola tanításterve. — Tárca: Paedagogiai esetek. Tanító. — Irodalom és művészet. — Vegyesek — Hirdetések.

Mi a teendő?

Daczára azon nemes és alapos felszólalásnak, melyet Zichy Nándor gróf a főrendi házban a felekezeti tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat ügyében tartott; daczára az ő indítványának, mely szemben ily nagyfontosságú törvényjavaslattal a tárgyalás elhalasztását akarta kimondani: a főrendi ház mégis a maga egészében, változatlan szöveggel elfogadta ezt a törvényjavaslatot, s hozzájárult ahhoz, úgy amint azt a törvényhozás másik faktora, a képviselőház megalkotta.

A javaslat most királyi szentesítés előtt fekszik s néhány nap multán törvény lesz belőle.

Hogy miért történt így, hogy érdekeink és elveink miért nem találtak buzgóbb támogatókra a törvényhozás mindkét termében, fölösleges lenne most fejtegetni. A rekriminációk nem használnak úgy is semmit sem, s gyakran csak az ügy elmérgesítésére szolgálnak. Vigasztalásul elég legyen annyi, hogy kath. érdekeink buzgó védelmezője és vezére, Zichy Nándor gróf e törvényjavaslattal szemben is a kath. érdekek védelmére emelt szót, hogy bátran és határozottan jelentette ki, hogy nem járul a törvényjavaslathoz, mert az »kiszolgáltatja a felekezeti iskolát a közigazgatási hatóságnak és a miniszternek«.

S ami ennél is több és nagyobb jelentőséggel bír, vigasztalásul legyen az is, hogy ezt a törvényt a magyar főrendi ház a kath. főpapok s a kath. főurak hozzájárulása nélkül, azok távollétében emelte törvényes erőre. Hogy az ülésen jelenlévő főpapok és főurak kivonultak szavazás előtt a teremből, konstatálni kívánták ezzel, hogy ez a törvényjavaslat az ő távollétükben fogadtatik el s hogy még any nyiban sem kívánnak hozzájárulni ahhoz, a mennyiben a kisebbség negative legalább hozzájárul mindig a többség határozataihoz.

Ez jelentősége annak a magatartásnak, melyet a főrendi ház kath. része a május 29-iki ülésén tanusított.

Ez jelentősége és fontossága a Zichy Nándor gróf és társai kivonulásának az ülésteremből.

Fel kell ezt jegyezni s megőrizni jól a történelem lapjain, mert még szükségünk lesz rá, hivatkoznunk kell rá sokszor, mikor majd megindul az igazi küzdelem minden vonalon az iskoláért.

Ma ebből legyen elég ennyi. Most egyelőre úgy is fontosabb ennél, fontosabb minden panaszkodásnál annak mérlegelése, megfontolása s hamaros megállapítása is, hogy mi a teendő a törvény szentesítése után, hogy mikép kell elhárítani magunktól az abban rejlő, s iskoláinkat fenyegető veszedelemeket?

Nezetem szerint — s itt nemesak a magam, de igen előkelő tényezők nézetét hangoztatom — kétfele módon. *Először is úgy, hogy a magyar kath. tanítók egyetemesen, teljes számban kifejezést adnak annak, hogy ragaszkodnak a hitvallásos iskolákhoz, hogy nem akarnak elszakadni az édes anyától, a kath. egyháztól, de továbbra is és mindig katolikus tanítók akarnak maradni.*

A törvénynek tulajdonképeni célja, kiterjeszteni az állam hatalmát a kath. iskolák fölött és egy lépéssel ismét közelebb hozni a teljes államosítást. E célra meg akarják nyerni magukat a katolikus tanítókat is, annak az alamizsnának révén, amit az állam a kath. iskolának nyújt. Meg akarják lazítani a köteleket az egyház és iskola, a pap és a tanító között.

Nem új terv, csak az eszközük újabb.

Eddig is ez volt a céljuk, erőszakosan és furfanggal ezt akarták elérni mindennel. Eddig azonban ez nem sikerült. Minden eszközük hajótörést szenvedett. Azért vették elő tehát az ő szemükben leghatalmasabb eszközt, a pénzt. Rómában minden eladó. A liberalizmus táborában szinte. Talán a katolikus tanítóknál is?

Mutassuk meg, hogy nem.

Tiltakozzunk e vakmerő gondolat, e felháborító merénylet ellen.

Magyarország 10,000 kath. néptanítója, akár tanító-egyletei útján, akár esperesi kerület-ként járuljon főpapjai, a püspöki kar elé feliratokkal s fejezze ki ebben ragaszkodását hitvallásos iskolájához, tiltakozzék ebben minden elszakítási kísérlet ellen;

s ígérje meg ebben, hogy mindig és minden körülmények között kath. tanító kíván maradni.

Ez lesz a legszebb válasz, mit a magyar kath. tanítói kar az államosítás híveinek adhat.

De a *legsükségesebb* válasz is.

Mert ez a dolog, ez a harc meg fog ujulni ismét. És akkor azoknak, kik a törvényhozásban, a *főrendiházban* jogainkat védik, jogainkért harcolnak *szükségük léssen erre a nyilatkozatra*: hogy elmondhassák, hogy hivatkozhasanak rá, ime ami kath. tanítóink továbbra is velünk kívánnak maradni. Ime 10,000 votum, a mit respektálni kell.

Magyarország kath. néptanítói rajtatok a sor, nyilatkozatok mielőbb!

A másik dolog pedig, mire gondolni kell, az, hogy *gondoskodjanak arról, hogy az állami segílyre szükség ne legyen sehól.* 1180 róm. kath. tanító van olyan, kinek fizetése a 300 frtos minimumot nem éri el. 1180 kath. tanító van tehát, hol az állam-segélyezésnek helye lenne, hol beavatkozásra oka leend. Mindenesetre nagy szám, de még sem olyan, hogy ha akarjuk, a hiányzó összeget mi magunk ne tudnánk kipótolni. Hogy ezért mi magunk feladnók saját jogainkat, saját szabadságainkat. Van elég mód segíteni ezen, csak akarat kell hozzá.

A *főpapi karhoz intézendő feliratunkban kérjük azért egyházi előljáróinkat, hogy fizetésünk rendezését ők maguk vegyék kezükbe.* Az ő bölcsességük az ő tapintatuk bizonyára fog utat találni erre. Folyamodjunk az ő bölcsességükhöz, az ő atyai szívükhöz s kérjük tőlük, hogy ők segítsenek rajtunk, nehogy állami gyámkodás alá kerüljünk.

Az új törvény meghozatala legyen alkalom egy szép, egy ünnepélyes manifesztációra, manifesztációjára annak, hogy Magyarországon az egyház és iskola, a tanító és a papság között még főáll

a kétezer év előtt megkötött barátság, szeretet és összetartozás érzete. Hogy nemcsak főáll, nemcsak létezik, de erősebb mint valaha. Hogy kettészakíthatatlan kötelék ez, melyet szétépíteni nem lehet senkinek.

Kimondhatatlan fontossága és jelentősége lesz ennek most úgy, mint a jövőre nézve.

Dr. Gyürley Ödön.

A népiskolai nyelvoktatásról.

(Folytatás.)

Ha a nyelvoktatás czéljaira szolgáló tényezők között az *írást* is felemlítem, előre kell bocsájtanom, hogy ez esetben nem a szoros értelemben vett írástanításra gondolok csupán, hanem mindazon iskolai foglalkozásokra, melyeket a tanuló írásilag végez.

Azt tapasztaltam, hogy tanító-társaim között magát a legelemibb írástanítást, a betűvetést nem tekintik olyan tényezőnek, amely a nyelvoktatás czélját is hivatva volna szolgálni. Ezt a tapasztalatomat onnan merítettem, hogy kartársaim közül sokan nem látszanak kihasználni azokat az előnyöket, melyeket az írásbeli munkálatok, és pedig már az írástanítás kezdetén, a betű- és szóíratás, a nyelvoktatás czéljára nyújtanak. Pedig a nyelvoktatás egyéb eszközei között ezek is oly nagy versenyképességgel bírnak, hogy helyénvalónak tartom a figyelmet rájuk irányítani.

Azoknál a gyermekeknél, akik az elemi oktatás első fokán nem tanulták meg a betűk helyes alakítását, a szavak leírását és a legsükségesebb írásjeleknek helyükön való alkalmazását, ismereteiknek ezen hézagait a későbbi évek írás és írásbeli nyelvoktatása sohasem vagy csak a legkritkább esetekben volt képes pótolni. Tudvalevő dolog,

TÁRCZA.

Paedagogiai esetek.

42. Egy nap oly kellemes meglepetésben részesültem, hogy nem állhattam meg, mikép benső örömömből tanítványaim ki ne vegyék részöket. Derék fiúk, egy évi szorgalmukkal és igyekezetökkel törekvéseimet érvényre juttatták.

— No fiúk, egész éven át jó tanultatok és jól viseltétek magatokat, a vizsgán is szépen feleltetek, megérdemlitek, hogy e napot emlékezetessé tegyem. Délután kirándulunk az erdőbe. Egy óraker várokozatok rám az iskola előtt.

Az öröm leírhatatlan. A mondott időben együtt volt az osztály. Szépen fölboktrétázva, fölkoszorúzva jelentek meg a fiúk. Egyesek zászlókat is hoztak.

— Itt vagytok mindnyájan?

— Andrus hiányzik.

— Hol késik, hisz közel lakik. Szaladj érte! A küldöncz visszajön, és jelenti, hogy Andrusék házáat zárva találta.

— Sorakozz! Egy-kettő, egy-kettő... Szakaszbba! Szakaszb jobbra át! Indulj! »Nosza kedves sergünk a szabadba...« szövegü induló mellett vonulunk. Az erdő óra-járásnyira van városkánktól. Vig ének, barátságos társalgás mellett észrevétlenül oda érünk. Miután kipihentük magunkat, játszunk, énekelünk, versenyt futunk és szavalunk. S mikor jól megéhezünk, ozsonnához ülünk, mely elegendő kenyér és tejből állt. Mi más kell egy egészséges gyermekserregnek! Iszik, eszik, ki mennyit akar, a tanító úr számlájára megy. Nemsokára két vendégünk jött (jó barátaim, nem »kollégák«). Az egyikök flótát, a másik hegedüt hozott. Mily öröme fakadtak a fiúk, mikor a vendégeket meglátták. Azok be vannak avatva a dologba, rá zendítenek egy nótára, a gyermekek — vezénylés nélkül — tánczra perdülnek. Ugrálnak, forognak, nem törődve azzal, csárdást, polkát, vagy népdalt fujja-e a »banda«. Egyik pár a másikat hol ide, hol oda taszigálja. Egyik másik elszédül, földre zuhan, tiz gyermek rá, a nóta frissbe csap át, a fiúk talpra állnak s ugrálnak, a hogy csak a lábuk bírja. A jó kedv, a hahota szünet nélküli. Így ment az estig. »Takarodót« fuvattam, mikor a flúk együtt

hogy a nyelvoktatás egyik fő célja abban áll, hogy a tanulók legalább annyira sajátítsák el a nyelvet, hogy egészen primitív gondolataikat a helyesírási hibák szokásos alkalmazása nélkül tudják majd leírni.

Ezzel szemben mégis mit tapasztalunk?

Nem csupán az írásbeli munkálatoknak a nyelvoktatás céljaira való figyelmen kívül hagyását, hanem azt is tapasztaljuk, hogy a gyermekek a betűk elemeivel, azok alakítási módjával sem ismerkednek meg eléggé, akkor, ha a tanító minden egyes gyermeknél külön meg nem győződik, ezeknek a fennebbi ismeretekben való öntudatos jártasságáról, otthonosságáról.

A tanítással foglalkozók előtt nem új az a tapasztalat, hogy a gyermek minden oly munka iránt, melynek végzése neki nehézséget, az ő gondolkodása szerint néha leküzdhetlen nehézséget okoz, bizonyos ellenszenvvel viseltetik; míg a neki könnyűnek tetsző dolgokkal és a melyek reá nézve kellemsenek, előszeretettel foglalkozik.

A tömeges, nyilvános oktatásnál előfordul biz az; és pedig nem ritkán, hogy egyes gyöngébb fel fogású, esetleg ügyetlenebb gyermekek nem tartanak mindig lépést elevenebb eszű társaikkal, vagy ebben megakadályozza néha még a kiválóbbakat is az a körülmény, hogy egyszer-másszor betegség, vagy egyéb itt elő nem sorozható okok miatt nem vehetnek részt az oktatásban.

Az ilyen tanulók egyrésze vagy teljesen elmarad haladó társaitól, vagy csak részben, az ismeretek bizonyos ágában követelheti őket nyomon. Különösen az írás-olvasás tanításánál mulasztottakból akárhány utólréheti még társait, az olvasásban kipótolhatja azokat a hézagokat, melyeket előhaladásában rendetlen iskolalátogatás okozott, de a legritkább esetekben azokat, amelyeket az

egyedül alakítása tekintetében elmulasztott. Ilyen esetben a tanuló azokat a betűket, amelyeknek alakítása reá nézve nehézséggel jár, egyszerűen mellőzi írás-gyakorlatainál. Multhatatlanul szükséges azért, hogy a tanító minden egyes gyermeknél külön-külön meggyőződjék arról, vajjon az a betűket képes-e az általa követett rendszernek megfelelőleg előállítani.

De nemcsak a fennebbi körülmény tekinthető a hibás szóírás okául. Igen nagy szerepe van itt a tanuló szórakozottságának, figyelmetlenségének, melynek ha külső oka van, annak eltávolításáról kell gondoskodnunk. Ez az intézkedés magában azonban még nem elégséges, hanem a legszigorubb, szakadatlanul ismétlődő ellenőrzés által is szükséges a tanulókat, írásbeli munkálataiknak — ez esetben a betű és szóírásnak — gondos végzésére kényszeríteni.

Arra, hogy a tanító ezt az ellenőrzést időszakonként, az összes írásbeli munkálatoknak egyszerre való átnézése által teljesítse, gondolni sem lehet, mert ehhez hiányzik a phisikai idő, de tán nem is volna méltányos a tanítótól ily végtelen türelmet igénylő, lélekölő munkát követelni.

A gyermeki természet teljes félreismerése folytán gondolhatunk csak arra, hogy az elemi népiskola első vagy második osztályának tanulója önállóan, az ő munkálkodását lépésről-lépésre követő ellenőrzés nélkül, helyesen és tisztán csinálja meg írásbeli feladatait, még akkor is, ha az azokhoz megkívántató előismereteket teljesen bírja. Ugy ezen előismeretek birtokában, mint azoknak hiánya vagy hézagossága esetén — és különösen e két utóbbi eshetőségre való tekintettel, de azért is, mert a gyermek vérmérsékletével járó szelesség, figyelmetlenség azt megköveteli. Szükséges, hogy munkálkodásukat, a tanulásban való előrehala-

voltak, rövid beszédben néhány tanácsot adtam nekik s elbucúztam tőlük. (V—VI. osztályu tanulók voltak, kikkel én már nem találkozom többé az iskolában.)

— Éljen a tanító úr!

— Éltesen benneteket is a jó Isten!

Másnap kérdőre vontam a kirándulásról elmaradt fiút.

— Az apám nem eresztett.

— Ugyan miért?

— Mondta, hogy neki nincs pénze »majálisra«.

Hiszik-e önök, hogy ez megtörtént? (Történelmi hűség kedvéért jegyeztem föl a páratlan és kvalifikálhatlan esetet.) Oh, higyjék el, mert megtörtént.

— Önök talán nem ismernek ilyen »gyöngéd apát«?

Dehogy nem! Dehogy nem! Csak emlékezzenek!....

— 43. Tanító úr, jár az ön iskolájába. Toman nevű fiú, kérdé egy ismerősöm.

— Jár.

— Figyelmeztetem arra fiúra, legyen óvatos vele szemben. Tudja, az apja részegeskedő s

olyankor valóságos vad. A minap együtt voltunk egy családnál. Beszédközben szóba jöttek a tanítók és az iskola. Egyik-másik elmondta a maga véleményét, sőt a mellett voltunk, hogy kár volt a botot a tanítók kezéből kivenni. Hisz a mi időnkben nem kimélték a mogyoró cserjéket, nem volt nap, hogy ki nem porolt volna a tanító. Nem igen nézte kit ver, hová üt, és egy szülő sem csapott azért lármát. Hát az említett Toman fiú apja nagy hetykén megjegyezte: mit, ha a tanító csak hozzá nyulna a fiamhoz, rögtön bepanaszolnám s megmozgatnék minden követ, hogy bűnhődjék! Ezután megeresztett néhány szidalmat. Ezeket, mint jó barátja mondom, tudja kivel van dolga.

— Köszönöm a fölvilágosítást. Előre is biztosíthatom, hogy a durva apa be nem váltja fenyegetőzését, mert ilyen kényes dolgokban, a magam és iskolám reputációja érdekében nagyon óvatos vagyok. A botot a térképen és nem a fiúkon kopatom.

A mint az illető ismerősömtől elváltam, tervelni kezdtem, hogy boszúljam, meg magam a durva sértegetésért, melylyel Toman illetett. A fia nem tartozott »kifogásolt« fiúk közé, s oly előmenetelt

doltságukat, lépésről-lépésre állandóan figyelemmel kísérjük.

A gyermekek foglalkozásának ez a folytonos megfigyelése pedig egy népes osztályban csak úgy lehetséges, ha a tanító tanítványaival előmondás után és egyszerre végezteti az írásbeli munkálatokat és pedig első sorban a nyelvoktatás körébe eső gyakorlatokat.

Az írásbeli munkálatok legfontosabbikának, a nyelvtani írásbeli gyakorlatoknak, ilyen előmondás után való végeztetése, persze ezen gyakorlatokat az egyszerű másoltatás kevésbé képző hatású színvonalára süllyesztené, ha a leírandó példákat a tanító maga mondaná tollba, vagy ugyanezt a munkát csupán valamely ügyesebb tanuló által végeztetné.

Ez által a czél még kevésbé volna elérhető, mintha a nyelvgyakorlatokat teljesen önállóan és szabadon a tanulók által végeztetné; mert így az öntudatos munkálkodás teljes mellőzésével pusztán másolással töltene az időt, de a fent hangoztatott és multhatatlanul szükséges ellenőrzést sem lehetne alkalmazni. Kivánatos azért, hogy a tanulók mindenike ne csak mint másoló, hanem mint öntudatos munkás is részt vegyen a gyakorlatokban.

Ilyen önálló munkálkodásra az által nyújtunk nekik alkalmat, ha kivétel nélkül mindeniket egyenként kiszólítjuk a táblához s a példákhoz önálló kidolgozását általuk itt is végeztetjük és mindenkinek alkalmat nyújtunk arra is, hogy az általuk a táblán kidolgozott példákat az osztály növendékeinek ezek is előmondják, vezényeljék, miáltal nemcsak öntudatos tevékenységre, hanem határozott, bátor megjelenésre és beszédre is szoknak.

(Vége köv.)

Juhay Antal.

tanusított, hogy tökéletesen meg voltam elégedve vele. Azonban a vett értesülés folytán, az apja iránt táplált ellenszenvem ő ellene is föltámadt. Felhevülésem első percében föltettem magamban, hogy egészen mellőzni fogom. Az első nap, hiába jelentkezett, hiába mondogatta: tanító úr én tudom a leczkét, feléje se néztem. A mellőzés hatott a gyermek kedélyére, mert észrevéve ezt búsan ült a padban. Hanem rám is hatott. Az önérzetem s a lelkiismeretem oly támadást intéztek ellenem, hogy pirulva megadtam magam. Hát tanító, hát nevelő az, aki egy részeg és durva ember fenyegetése miatt a fián akar boszút állani? Nemtelen boszú! Alávaló gyávaság! Azért is megmutatom, hogy a kicsinyes támadások fölé emelkedem, az esztelen és bűnös megtorlásra nem gondolok, mert ezt állásom és műveltségem tiltja. Jer fiam! Felelj! Mutasd meg mit tudsz! Jól van! Csak tanulj szorgalmasan és jól viseld magad, apádnak öröme lesz benned. És, hogy az apja is lássa, hogy én a fia javán dolgozom, szorgalmaért megjutalmaztam. — Ugyanis iskolám igazgatója évenként több — arra érdemes — tanulót két alapítványból pénzbeli jutalomban részesít, ezek egyike Toman fiú is lett.

Tanító.

Az osztatlan népiskola tanítás-terve.

A jelesen szerkesztett »Magyar Tanítóképző« mosl, hogy az Országos Közoktatási Tanács az osztatlan népiskola tanítás-tervének módosításán dolgozik, hogy a tanítóság nagy része e kérdés tanulmányozásával foglalkozik, az ügy érdekében közli a Köln-vidéki osztatlan népiskola tanítás-tervét, a mely Németországban paedagogiai szempontból a legjobbak közé tartozik és mind formájánál, mind tartalmánál fogva alkalmas arra, hogy a magyar osztatlan népiskola tanítás-tervének és a részletes utasításoknak készítésénél figyelembe vétessék. A művet Hollkmann népiskolai tanító Herbart-Ziller-féle elvek alapján állította össze, a fordításért Kapi Rezső fő- és székvárosi tanító érdemli meg a dícséretet.

Lapunk t. olvasóinak vélek némi szolgálatot tenni, midőn e tanítás-tervet, mely külön lenyomatban is megjelent, főbb vonásaiban megismeretem.

A bevezetés az osztatlan népiskola szervezetével foglalkozik. A népiskolai tanulókat koruk és értelmi fejlettségük szerint három csoportra osztja. Az I. csoport magában foglalja az 1. és 2. évfolyamot, a II. csoport a 3., 4. és 5. évfolyamot, a III. csoport a 6., 7. és 8. évfolyamot. Az I. csoport heti óráinak száma 20; a II. csoporté 30. és a III. csoporté is 30.

Nem értek egyet a tanítás-tervben érvényre jutott ama inteniókkal, hogy hol az osztatlan népiskola növendékeinek száma a 80-at jóval felühaladja, vagy pedig a tanterem kevesebb növendéknek sem elégséges, vagy a körülmények egy második tanítónak alkalmazását lehetetlenné teszik, ott a népiskola két főcsoportra oszlik, egy felső és egy alsóra akként, hogy a felső délelőt az alsó délután nyerjen oktatást. A felső csoport heti óráinak száma 18, az alsó csoporté 14. Hogy az alsó csoport kizárólag délután nyerjen oktatást ez úgy a jog mint a paedagogia szempontjából egyaránt helytelen.

A kétosztályú népiskola szintén három csoportra oszlik. Az I. csoport magában foglalja az 1. és 2. évfolyamot, a II. csoport a 3., 4., 5. és 6. évfolyamot, a III. csoport a 7., 8. évfolyamot. Az I. csoport heti óraszámainak összege 22; a II. csoporté 28; a III. csoporté 32.

Ily részletes óraterv-táblázatok vannak még a következő esetekre: Háromosztályú iskola két tanítóval; háromosztályú iskola 3 tanítóval; a négyosztályú iskola; az ötosztályú iskola; a hatosztályú iskola.

Az egyes tantárgyak óraszámainak megállapításánál a *vallástani órák számának nagysága a meglepő.* Mig nálunk oly áramlatok kísértének, hogy a vallástani kötelezett tantárgyak sorából töröltessék, addig Németországban ujabban különös gonddal ápolják a vallásos érzületet, azzal, hogy a vallástani órák száma szaporitatott. Minden csoport, sőt külön évfolyamok vallástani heti óráinak száma *négy.*

A kötelezett tárgyak: vallás, német, számtan, mértan, rajz, reáliák, ének, torna, kézimunka.

A munkában szerző továbbá a tantermek felszerelésével foglalkozik, elősorolja a nélkülözhetetlen tanítószereket, a tanulók szereit. Az egyéb iskolai felszerelés cz. fejezetből említést érdemel az »Iskolai történetek tára«, melybe mindazon dolgokat jegyzik be, melyek az iskola beléletére is vonatkoznak. Nevezetesen a felügyelő személyzet változásai, valamint azon egyéneknek nevezetesebb életmozzanatai, a kik az iskola ügyeinek előmozdítása érdekében működnek; feljegyzendők pl. járványos betegségek, halálozások, iskolai ünnepélyek, magasabb látogatások stb. Ily iskolai történetek tárából, melyek hű képét adnák az iskola ügy fejlődésének, a »Magyar Tanítók Házában« egy könyvtárt szándékoznak létesíteni, ami abban elhelyezendő könyvtár alapját képezné. Ez mindenestire jó eszme.

A tanítás-terv czimű fejezetben elősoroltatnak az egyes tantárgyak, meghatározva a szem előtt tartandó czélt, módszert. Nem részletes tervek ugyan, mert csak alapját és irányát jelöli ki ama részletes tervek, melyet különböző iskolákban időszakonként kell kidolgozni.

A tanterv szerint az anyanyelvi oktatás a népiskolának legfontosabb feladata, melynek kettős czélja van, a gyakorlati és ideális. Az élet első sorban megkívánja, hogy a tanulók anyanyelvüket a lehető legjobban elsajátítsák, s azt szóval és írásban fennakadás nélkül használhassák. Az ideális czél az előbbinek kiegészítője, az ifjuság nemzeti és erkölcsi nevelése. E magas czél iránti tekintetből szükséges, hogy a népiskola *öntudatosan és tervszerűen* szolgálja a nemzeti és ideális népeletet. Az oktatás módszerére nézve szerző az u. n. *analitikai* módszert ajánlja, mely az olvasókönyvet teszi alapjává az anyanyelvi oktatásnak. Ezen anyanyelvi oktatás mellett a *több osztályú népiskolában* szükségesnek véli szerző a *nyelvtani* oktatást is, hogy a *nyelvtanítás nyelvtudattá* fejlődhessen.

A módszeres utasításokból figyelemre méltó részt képez a tanítás dispositiója. A nyelvtanítás legsikeresebb útja a *természetes út*, mely a nyelvet tárgyakkal és tárgyakon tanítja, folyton szemléltetve.

Az írás és olvasás tanításánál szerző mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a syllabizáló módszer tiltva van; különben az írás-olvasás azon módszer szerint tanítandó, a mely az illető kerület tanítóképzőjében érvényes. Az olvasásnál a második csoportban szerző behatódobban foglalkozik az egyes olvasmányok tárgyalásánál követendő eljárással. Elmondja, hogy: 1. a tárgyalásra kijelölt olvasmányt *először maga a tanító* lehetőleg szépen elolvassa, mi által ennek megértését már előkészíté. 2. A tanító áttér a tartalom tárgyalására, kikeresteti az alap gondolatot s felismerteti annak igazságát. 3. Miután a gyermekek az elemzés által az egyes mondatok és szakaszok tartalmát felfogták, következik az egésznek összefoglaltatása és *elbeszéltetése*. 4. Ennek megtörténte után a tanító mintegy összefoglalásul újra elolvassa az olvas-

mányt, csak azután következik az *olvasatás a gyermekekkel*.

A felsőbb csoportokban az írásra vonatkozólag tanterv-készítő külön órát szentel e czélra. Az oktatás czélja e fokon, hogy a gyermekek szokjanak szép, olvasható és tetszetős íráshoz még akkor is, ha gyorsan kell írni. Irálygyakorlatokra is gondot fordít.

A *számolás*, illetve számtanítás czélját akként határozza meg szerző, hogy a növendékek a közönséges életben előforduló bármennemű számmiveleteket írásban és szóval, egész számokkal és törttekkel, segítség nélkül gyorsan és pontosan tudjanak végrehajtani. A példákat úgy kell alkalmazni, hogy azok a gyakorlati életnek megfeleljenek. A számolási készség elsajátítása mellett a műveletek okának *belátására* is kell a gyermeket vezetni.

A *mértani* oktatást össze kell kapcsolni a számtannal és rajzzal.

A *rajzolás* anyaga meglehetősen részletesen van leírva.

A *reáltantárgyakkal* szemben mindinkább fokozódó követelményeknek, hogy a tanító eleget tehessen, ezek tanítására *jól elő kell készülnie*.

A *földrajzból* részletezvé a tanítás anyagát, az teljesen hasonlít a miénkhez, módszer is ugyanaz. Szerző különösen megjegyzi, hogy az országok és városok neveinek gépies betanulása tilos.

A *történelemből* egyes jellemképeket nyújt szerző. Szerinte, kezdetben csak egyes történelmi anekdotákat mondjon a tanító, csak lassanként válják a történettantás a történelmileg nevezetes események elbeszélésévé. A moralizálás fölösleges. A loyális érzület tervszerű nevelése és erősítésére igen alkalmas jellemképeket ír elő a német történelemből a szerző.

A *természetrajz* tanításánál megjegyzi szerző, hogy az olvasókönyvnek itt nem az a czélja, hogy vezérfonalul szolgáljon, az a tulajdonképpeni tanítás után inkább csak a tárgy élénkítésére, kibővítésére és ismétlésére szolgál. A tanítás tárgya: az emberi test alkotása, hazai állatok, növények, ásványok. A külföldi állatok közül a legnagyobb ragadozók, az egyes földrészek legjellemzőbb állatai és növényei; de különösen a kulturnövények, a melyeknek terményei a mindennapi életben használatosak.

A *természettan* tanítása által a növendékeket tájékoztatni kell mindazon természeti tüneményekről, a melyek naponként előfordulnak. Feldolgozandó tananyag: A hó keletkezése és hatása; a hőmérő. A víz párolgása; köd, felhők, eső, hó. A hősugárzás, hővezetők. A harmat és dér. A szél. A függő ón. A hang és visszhang. A fül és a hallás. Fény és árnyék. A szivárvány. A mágnes és iránytű. A zivatar, villámhárító. Egy és más a termőföld fizikai tulajdonságairól.

Az *énektanítás* chorálok és népdalok gyakorlásából áll. Czélja az énektanításnak, hogy a gyermek ne csak karban, hanem magányosan is jól

es biztosan tudjon énekelni, s elhagyva az iskolát tudjon elég sok chorált és népdalt, utóbbiaknak lehetőleg egész szövegét ismerje.

Az I. csoport hallás után, a II. és III. csoport hangjegyek után énekel.

A *testgyakorlatot* II. és III. csoport végzi heti két órában. Kívánatos azonban, hogy már az I. csoportot is foglalkoztassuk tornajátékokkal és erőgyakorlatokkal.

Nem értek egyet tantervkészítő ama intentióival, mely szerint minden tornahelyiség felszerelésénél a legnagyobb fontosságot a nyújtó és korlátnak tulajdonítja. E két tornaszer használata a népiskolában még igen korai, sőt nálunk tilos is.

A *női kézimunka* tananyaga meglehetősen részletesen van ismertetve s majdnem azonos miénkel. A fenyűző munkák, mint a himzés, csipkésítés, csomózás, a népiskolai kézimunka-tanításban tiltva van. Oktatás alkalmával nem elég csak mutatni, de oda kell hatni, hogy a növendékek munkájok technikáját értsek is.

Ime, ezek ama főbb elvek, melyek a Köln-videki osztatlan népiskolák számára készített terv megalkotásánál mérvadók voltak. Lapunk 1891. évi márcz. 14-én kelt 11. számában már hangsúlyoztam, hogy a népiskolai tankötelezettség korát meg kell hosszabítani, mert ha a tankötelezettség kora csak hat évre terjed, ez az idő oly rövid, hogy az oktatás ereje nem fejtheti ki annyira erejét és hatalmát, hogy a gyermek értelme és erkölce el-eljusson a fejlődés ama fokára, melyen önművelését megkezdheti és folytathatja. A gyermek jellege még igen objektív. Nekünk pedig szubjektív jellemképzésre kell törekednünk, hogy a 12—14 éves növendéket gondolkozásában és érzésében önállóvá tegyük, hogy midőn az kilép az élet küzdterére, felvilágosodott és józan gondolkozással, szilárd jellemmel és tetterővel rendelkezék, akaratát erkölcsi eszmék uralják s tetteiben az erkölcsi eszmékhez való szigorú alkalmazkodás nyilvánuljon.

Németországban a tankötelezettség (értve a mindennapit) kora 6—14 év. A német népiskolákban minden esetre nagyobb hatással lesz a tanító a növendékek jellemképzésére, mint nálunk, mert a hatás ereje tovább ér. Első sorban az Országos Közoktatási Tanács tantervkészítő-bizottságnak erre különös gondot kell fordítania.

Ez alkalommal még egy körülményt ajánlanánk a bizottság figyelmébe. Legyen tekintettel arra, hogy a tanterv *gyakorlatibb* irányu legyen. Legyen tekintettel a fölvek megállapításánál a vidék speciális sajátosságaira, ebből kifolyólag a lakosság megélhetési viszonyaira, foglalkozására s a részletek kidolgozását bizza a megyék és városok hivatalos tanító-testületeire. Más legyen a falusi iskolások tanterve, más a városiaké; ha nem is főbb vonásaiban, de minden esetre részleteiben.

Eperjessy István.

Irodalom és művészet.

— Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút, a Nemzeti színház bérházában megjelent Knorr Alajos Önügyvédje V-ik kiadásának *11-ik füzeté*, melyben folytatja a tőzsde általános szabályainak ismertetését különösen a fizetésről, a késedelemről, a fizetéseképtelenségről; ismerteti a határidő-üzletre vonatkozó különös határozatokat; ezután áttér a tőzsdénél fenálló különös határozatokra, közli azok lényegét gabonaművekre, olaj magokra, hűvelyes veteményekre liszt és örleményekre olajokra, disznó zsirra, szalonnára, mézre, cukkorra, borra, szeszre, szesz italokra, szilvára, kőolajra, hamuzsirra, bőrökre, gyapjura, tölgykéregre, luczkéregre, magyar gubacsra és tüzi fára vonatkozólag. Ezután szól a vízügyekről általában, azután a vízhasználatokról, a szabadrendelkezés alatt álló vizekről, a hatósági rendelkezés alatt álló vizekről, a vízi munkálatokról, a vízi szorgalmakról, a vízi társulatokról, a víz rendezésre alakult társulatokról, a vízhasználatra alakult társulatokról, a vízrendőri intézkedésekről a hatóságoknál és eljárástól; ismerteti a kulturmérnöki hivatalokat ezek székhelyeit és hatáskörét, további vízjogi törvényre vonatkozó bélyeg és illeték szabályait. Ezután áttér a bányáügyekre; ismerteti a bányáügyekre vonatkozó jogi forgalmakat és a bányásznál előforduló műszavakat és munkálatokat; szól a bányaszabadságról, a kutatásról, a felkérés és bánya adományozásról általában; különösen a bányamértékek adományozásáról, határközegek adományozásáról, a külmértékek adományozásáról, a bányaugedélyezésről, a bánya tulajdonról, a bányatelekkönyvekről, a bányatulajdonnal járó jogokról, és kötelezettségekről, a bánya vállalkozó és földbirtokos közti jogviszonyokról, a közös bánya viselésről és bánya társulatokról, a bánya vállalkozók egymásközti viszonyairól valamint tiszteikhez és munkásaikhoz való viszonyról, a társpénztárakról és bánya jogisítványok megszűnéséről; végre ismerteti a bánya ügyekre vonatkozó pótintézkedéseket és szabályrendeleteket. Ezen tartalmas füzet ára 30 kr. Az Önügyvéd kapható füzetekben egy-egy füzet 30 kr., egy kötet 3 frt.

— **Jezsuita mesék.** Művelődés-történeti adatok. Irta *Duhr Bernát*. Magyarra fordította *Rozsa József*. VII. füzet, 34—39 iv. Tartalma: 30. *Egy borzasztó jezsuita eskü.* 31. *Eugénia császárné a jezsuiták tanácsára hozta létre a német-francia háborút.* — 32. *Embertelen szörnyetegek Santjagóban.* — 33. *A jezsuitáknak újabb gyilkosságaik.* — 34. *Ujbbkori szemelvények.* — *Befejezés.* Ára 60 kr. — Ezen füzettel befejezést nyert a 615 lapra terjedő mű, mely a jezsuiták ellen szórt rágalmakat alaposan megczáfolja, porrá zúzza. Melegen ajánljuk ezen mű megszerzését, mert a jezsuita-rendet még mindig rágalmazzák, daczára annak, hogy a *rágalmaknak semmi alapjuk sincs*. Ez rejtély, melyet megfejteni nem lehet; ha csak Üdvözítőnk szavait speczialiter nem alkalmazzuk a jezsuitákra: »Ha engem üldöznek, titeket is üldözni fognak.« — A

mű, melyet még egyszer forrón ajánlunk, megszerzhető fordítónál *M.-Bánhegyesen* (Csanád-m.)

— **Patrona Hungariae.** I – II. évf. Ára 25 kr.

— Együttes kiadása ez azon lapocskáknak, melyek havonként jelennek meg, hogy a hitéletet és vallásssóságot élesítsék. Minden egyes szám a vallásos élet egy-egy nyilvánulásáról, a keresztény ember egy-egy kötelességéről szól. — Az egyes lapokat 10-ével árulja 10 krért, 50 péld. 40, 100 p. 60 krért a Sz.-István-Társulat ügynöksége (Budapest, IV Királyi Pál-utca 13. sz.). A lapocskák önmagukat ajánlják!

— **Vizsgai jutalomkönyvek.** A népiskolai növendékeket alig serkentheti jobban bármi más a szorgalomra, mint az. ha szorgalma s jó magaviselete jutalmául közvizsga alkalmával bármi csekélységnek látszó ajándékkal tüntetik ki. Legalkalmasabb e czélra a hasznos irányu könyvek ajánlékozása, mert az ilyeneket, mint gyermekkori becses emlékeket híven megőrzi évek hosszú során a kitüntetett. A takarékpénztárak, községi és egyházi előljárók és tehetősb egyháztalagok alig tehetnek üdvösb intézkedést, mint ha a közelgő vizsgák alkalmával *Zih Károly*, békés-szentandrási néptanítónak a hazai lapok által is rokonszenvesen fogadott »Népszerű egészségtan« című kis művét igyekeznek megszerezni és ezt a szorgalmas tanulók közt jutalomkönyvek gyanánt kiosztják. Ez által a közjó előmozdítását is elősegítik, amennyiben e népies irányú, hasznos munka elterjedését a nép közt mielőbb lehetővé teszik. Ára példányonként 18 kr. Az ár beküldése után szerző bérmentve küldi meg a megrendelő mennyiségét.

VEGYESEK.

A magyar tanügy és a millennium. A tanítóképző-intézeti tanárok egyesületének legutóbbi gyűlése volt annak az eszmének megbeszélése végett, hogy a magyar tanügyet minő módon mutassuk be a milleniumi kiállításon. Hosszabb eszmecsere után kimondották, hogy az egyesület fősúlyt fektet a tanítóképzés jelenének és százéves fejlődésének bemutatására. A gyűlés dr. Kiss Áron elnöke alatt szűkebb bizottságot választott, melynek feladata lesz a kiállítás tanügyi és történeli osztályával az eszme megvalósításának módozatait megállapítani.

Irodalmi pályázat. A szatmármegyei r. kath. néptanító-egyesület tagjainak önművelése, valamint a munkássági hajlam ébresztése tekintetéből a következő pályáteleket tüzi ki: *I. »Megállhat-e az állam vallaserköles nélkül?«* Jutalma 5 drb es. és kir. arany. *II. »Helyes-e a testi büntetés teljes kizárása a népiskolából?«* Jutalma 25 forint. *III. »A nemzeti szellem a népiskolában.«* Jutalma 4 darab es. és kir. arany. *IV. »Gyakorlati tanítás tartassék a térről a népisk. II. osztályában.«* Mintaleczke a beszéd- és ért.-gyakorlatok köréből. Jutalma 15 forint. *V. »Mit tanítson a népiskola az egészség-tanból, hogy a közegészség szolgálatába lépjen; továbbá önállóan vagy más tantárgyak keretében kö-*

zöljül-e az egészségügyi ismereteket?« Jutalma 15 forint. *VI. »Minő eljárás mellett sajátítják el kielégítőképen a népiskolai növendékek a szépírást?«* Jutalma 10 forint. — Pályázati határidő az I., II., III. számú tételekre 1894. év január 1. A IV., V., VI. számú tételekre pedig 1893. év november 1. *Az idegen kézzel írott pályaművek a szerző nevét rejtő jelíges zárt levél kíséretében az említett határidőkön belül az egyesület elnökségéhez küldendők.* A pályadíjak az egyes tételek körébe tartozó munkák legjobbjának adatnak ki, a bíráló bizottság javaslata alapján. Ezen pályakérdésekre csak a szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület néptanító tagjai pályázhatnak. — Kelt Szatmáron, 1893 évi május hó 31-én tartott nagy választmányi gyűlés határozatából. — *Dr. Steinberger Ferencz*, elnök. *Bodnár György*, jegyző.

A közoktatás Nógrádmegyében. *Kosztka* Mihály Nógrádmegye tanfelügyelője, közelebb terjesztette be jelentését a megyei bizottsághoz, mely igazán szomorú világot vet a megyében uralkodó közoktatási állapotokra. A *losonci* állami elemi iskolák sem paedagogiai, sem egészségügyi szempontból felelnek meg a kívánalmaknak. Az egyik iskola bérelt helyiségben van, melynek azonban még udvara sincs, úgy hogy a gyermekek a szabad levegőtől teljesen el vannak zárva. A másik iskolának van ugyan szűk udvara, de ez meg tele van mindenféle piszokkal, úgy hogy valóságos trágyaveremnek mondható. Az oktatás a lehető leggyarlóbb, a gyerekeket pusztán magolásra szorítják. Ez az oka azután, hogy az innét kikerült gyermekek a középiskolákban rendesen megbuknak. Annyival megróvandóbb a gyarló tanítás, mert a kormány a két intézetre évenként 2580 forintot ad. Valóságos speczialitás a *ribai* ágostai evangélikus iskola. Az iskolaterem egyúttal konyha is, a tanító pedig mesterségére varga. Érdekes mindamelllett, hogy a gyermekek a számtanban, írásban és olvasásban kielégítő haladást mutattak, s a kérdésekre magyarul feleltek.

Lelkeszek, tanítók és mezei gazdák figyelmébe ajánljuk a következő és nagyon fontos kormány-intézkedést. A kormány nagy súlyt fektet a lelkeszek és tanítók közreműködésére, mely az ország északnyugati részeinek szarvasmarha állományában több helyütt járványosan fellépett ragadós tüdőlob mielőbbi gyökeres kiirtása céljából hozatott. A lelkeszek és tanítók felvilágosíthatják a népet, hogy ennek mennyire érdekében áll az állatokon észlelt megbetegülést az előjáráságnál azonnal bejelenteni: 1. mert ez a törvényben előirt kötelezettség, azon előnnyel jár, hogy a beteg állatot a hatósági szakértő díjmentesen megvizsgálja s ha az állat ragályos vagy gyanus betegsége miatt hatósági rendeletből levágnak, ilyen levágott állatért a tulajdonos bőségesen kártalanítást nyerend, készpénzzel azonnal fizetve; 2. mert a beteg állat bejelentésének elmulasztása esetében, ha az állat elhullott, nemcsak hogy semmi kárpótlásban nem részesül a kárvallott, hanem a betegség eltitkolásáért még büntetve is leszen.

Hol nyugszik le a nap kétszer egy napon? Sziléziában, ujev körül 2-3 hétig a Schneekoppe nevű legnagyobb hegytől keleti irányban. A nap először eltűnik a hegy mögött és negyedóraig láthatatlan. Az árnyék, melyet a hegy messzire vet, az esti szürkület benyomását teszi. Tizenöt perc múlva újra megjelenik a nap a hegy másik oldalán, hogy nemsokára másodszor eltűnjék.

Tanító és iskolaszolga. Königsbergben egy iskolaszolganak 1300 márka az évi fizetése; a közeli falu tanítói pedig mindössze 540, illetve 750 márkát kapnak. — Semmi kétség, fordított világot élünk!

A sátoros cigány ez. humorisztikus néprajz Zámolyi V. Mihálytól, kapható kiadóhivatalunkban 75 krért.

Sternberg Árnin és Testvére

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII, Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok kezelei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélművek javítása és hangolása szakszertű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —

Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.

Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

A »Columbus« zimbalmom verőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czérna ást, valamint azoknak tompító és kopogó hatását. — Ára a verőpálcákkal együtt, azoknak minősége szerint: 2.—, 2.50, 3.— és 3.50. — Külön a Columbus zimbalmom verőfejek 1 frt. Megrendelések postautánvétellel. Az ár előleges beküldése esetén bérmentve szállítják a feltalálók.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

GAVORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete
Budapesten, váczi-utcza 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt
egyházak és kápolnák

berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető legszébb kivitelben, úgy a római kath. mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

**miseruhák, Ornatások,
reverendák, czimádák,
egyházi és társulati lobogók,**

**szent szobrok,
csillárok, képek,**

Monstranciák, stációképek, oltárok,
**úrkoporsókat,
stb. stb.**

Régi ruhák ujítását, valamint tűzaranyozást és ezüstözést elvállalja és olcsón készíti el. Arany-, ezüst- és selyem-himzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.